P10_TA(2024)0065

Osnivanje Posebnog odbora za europski štit za zaštitu demokracije te određivanje njegovih nadležnosti, brojčanog sastava i trajanja mandata

Odluka Europskog parlamenta od 18. prosinca 2024. o osnivanju Posebnog odbora za europski štit za zaštitu demokracije te određivanju njegovih nadležnosti, brojčanog sastava i trajanja mandata (2024/2999(RSO))

(C/2025/1981)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir Prijedlog odluke Konferencije predsjednika,

— uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije o akcijskom planu za europsku demokraciju (COM(2020)0790),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) ([1]) i Uredbu (EU) 2022/1925 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2022. o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru i izmjeni direktiva (EU) 2019/1937 i (EU) 2020/1828 (Akt o digitalnim tržištima) ([2]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 20. listopada 2021. o europskim medijima u digitalnom desetljeću: akcijski plan za potporu oporavku i transformaciji ([3]),

— uzimajući u obzir Kodeks dobre prakse u suzbijanju dezinformacija iz 2022.,

— uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije ([4]),

— uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o otpornosti kritičnih subjekata i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2008/114/EZ ([5]),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1083 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o uspostavi zajedničkog okvira za medijske usluge na unutarnjem tržištu i izmjeni Direktive 2010/13/EU (Europski akt o slobodi medija) ([6]),

— uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2024/1069 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o zaštiti osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja”) ([7]),

— uzimajući u obzir paket mjera EU-a za ublažavanje rizika u području kibernetičke sigurnosti 5G mreža iz ožujka 2021.,

— uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije o obrani demokracije (COM(2023)0630),

— uzimajući u obzir Komisijin Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2023. o utvrđivanju usklađenih zahtjeva na unutarnjem tržištu u pogledu transparentnosti zastupanja interesa u ime trećih zemalja i o izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 (COM(2023)0637),

— uzimajući u obzir Preporuku Komisije o uključivim i otpornim izbornim postupcima u Uniji i poticanju europskog karaktera i učinkovite provedbe izbora za Europski parlament (C(2023)8626) te Preporuku o promicanju angažmana i djelotvornog sudjelovanja građana i organizacija civilnog društva u oblikovanju javnih politika (C(2023)8627),

([1]) SL L 277, 27.10.2022., str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj.
([2]) SL L 265, 12.10.2022., str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj.
([3]) SL C 184, 5.5.2022., str. 71.
([4]) SL L 305, 26.11.2019., str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj
([5]) SL L 333, 27.12.2022., str. 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj
([6]) SL L, 2024/1083, 17.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj
([7]) SL L, 2024/1069, 16.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 9. ožujka 2022. o vanjskom upletanju u sve demokratske procese u Europskoj uniji, uključujući dezinformiranje ([8]) (INGE 1),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 1. lipnja 2023. o vanjskom upletanju u sve demokratske procese u Europskoj uniji, uključujući dezinformiranje ([9]) (INGE2),

— uzimajući u obzir svoju Preporuku Vijeću i Komisiji od 15. lipnja 2023. nakon ispitivanja navodnih kršenja i nepravilnosti pri primjeni prava Unije u pogledu uporabe Pegasusa i jednakovrijednog špijunskog softvera za nadzor ([10]),

— uzimajući u obzir izvješće od 30. listopada 2024. naslovljeno „Zajedno smo sigurniji – Jačanje europske civilne i vojne pripravnosti i spremnosti", koje je sastavio Sauli Niinistö, bivši predsjednik Republike Finske, u svojstvu posebnog savjetnika predsjednice Europske komisije,

— uzimajući u obzir članak 213. Poslovnika,

A. budući da vanjsko upletanje predstavlja tešku povredu univerzalnih vrijednosti i načela na kojima se temelji Unija, primjerice ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti, solidarnosti, poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, demokracije i vladavine prava; budući da postoje dokazi da zlonamjerni i autoritarni vanjski državni akteri te zlonamjerni nedržavni akteri pribjegavaju manipulaciji informacijama i drugim sličnim potezima radi upletanja u demokratske procese u Uniji; budući da se tim napadima građani obmanjuju i dovode u zabludu, da se utječe na njihove odluke na biralištu i da se osnažuju rasprave koje izazivaju razdor, dijele i polariziraju društvo te iskorištavaju njegove slabosti, da se promiče govor mržnje, pogoršava položaj ranjivih skupina za koje je vjerojatnije da će postati žrtve dezinformiranja, narušava integritet demokratskih izbora i referenduma, baca sumnja na nacionalne vlade, javna tijela, demokratski poredak i vladavinu prava te da je pritom cilj destabilizacija europske demokracije; budući da je to postalo pitanje unutarnje sigurnosti i zaštite društva Unije kao cjeline;

B. budući da je Rusija kontinuirano i godinama provodila zlonamjernu kampanju dezinformiranja nezapamćenih razmjera, posebno intenzivno uoči i tijekom vojne agresije na Ukrajinu, koja je započela 24. veljače 2022., s ciljem obmanjivanja i domaćeg stanovništva i cijele međunarodne zajednice država; budući da u tom kontekstu postoji potreba za kontinuiranom potporom Ukrajini i Molovi te suradnjom s njima, ali i s proeuropskim snagama u Gruziji i zemljama zapadnog Balkana, jer se sve one suočavaju sa snažnim ruskim upletanjem u svoje procese konvergencije s Unijom, uz istodobno iskorištavanje mogućnosti uzajamne razmjene informacija i najboljih praksi;

C. budući da su pokušaji upletanja državnih aktera iz trećih zemalja i zlonamjernih nedržavnih aktera u funkcioniranje demokracije u Uniji i njezinim državama članicama te vršenja pritiska na vrijednosti iz članka 2. Ugovora o Europskoj uniji u vidu zlonamjernog upletanja dio šireg disruptivnog trenda s kojim se suočavaju demokracije diljem svijeta;

D. budući da se zlonamjerni akteri i dalje žele upletati u izborne procese, iskorištavati otvorenost i pluralizam naših društava te napadati demokratske procese i otpornost Unije i njezinih država članica;

E. budući da zlonamjerni autokratski akteri sve češće provode kampanje dezinformiranja usmjerene protiv rada delegacija Unije; budući da je to jasan pokušaj ometanja strateške komunikacije Unije u inozemstvu;

F. budući da prije 8. listopada 2024. EU i njegove države članice nisu raspolagale posebnim režimom sankcija povezanih sa vanjskim upletanjem i kampanjama dezinformiranja u organizaciji zlonamjernih aktera iz trećih zemalja, zbog čega su spomenuti akteri mogli bez straha pretpostaviti da će njihove kampanje za destabilizaciju Unije proći bez posljedica;

G. budući da ne postoji zajednička definicija ni razumijevanje te pojave te da u sadašnjem zakonodavstvu i politikama na razini Unije i na nacionalnoj razini čije je svrha otkriti, spriječiti i suzbiti vanjsko upletanje i dalje postoje brojni nedostaci i propusti;

H. budući da se očekuje da će vanjsko upletanje, dezinformiranje te brojni napadi i prijetnje usmjereni na demokraciju bivati sve učestaliji i sofisticiraniji;

I. budući da su prethodne preporuke Parlamenta o suzbijanju zlonamjernih operacija vanjskog upletanja u demokratske procese EU-a doprinijele općem razumijevanju tog pitanja u Uniji i većoj osviještenosti u tom smislu;

([8]) SL C 347, 9.9.2022., str. 61.
([9]) SL C, C/2023/1226, 21.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1226/oj
([10]) SL C, C/2024/494, 23.1.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj

J. budući da su saslušanja i rad Posebnog odbora INGE 1 i Posebnog odbora INGE 2 doprinijeli javnom priznavanju i kontekstualizaciji tih pitanja i omogućili da se postavi okvir za europsku raspravu o vanjskom upletanju u demokratske procese i dezinformiranju;

K. budući da je za rješavanje problema vanjskog zlonamjernog upletanja i dezinformiranja potrebna globalna multilateralna suradnja i potpora partnera sličnih stavova, između ostalog, zastupnika u parlamentu; budući da su demokracije razvile napredne vještine i protustrategije za suočavanje s tim prijetnjama i napadima;

L. budući da rješavanje problema vanjskog upletanja, dezinformiranja i prijetnji demokraciji zahtijeva višedimenzionalan pristup kako bi se poticalo kritičko razmišljanje te medijska i informacijska pismenost te promicao građanski angažman i edukacija o demokraciji;

M. budući da hibridne prijetnje i napadi mogu dovesti do općih i međusektorskih kriza sa štetnim posljedicama za sigurnost i zaštitu, dobrobit građana te funkcioniranje društva i gospodarstva u cjelini, što predstavlja ključan izazov za unutarnje poslove Unije; budući da ta nova stvarnost zahtijeva pouzdaniji pristup upravljanju krizama te civilnoj i obrambenoj pripravnosti u Uniji, izgradnju sustava strateškog predviđanja i planiranja te jačanje kapaciteta za rano upozoravanje, otkrivanje, analizu i operativnu koordinaciju;

1. odlučuje osnovati posebni odbor pod nazivom „Posebni odbor za europski štit za zaštitu demokracije” koji, u suradnji i uz savjetovanje s nadležnim stalnim odborima kada je riječ o njihovim ovlastima i nadležnostima u skladu s Prilogom VI. Poslovniku, obavlja sljedeće dužnosti:

   (a) ocjenjuje relevantno postojeće i planirano zakonodavstvo i politike kako bi se otkrili mogući nedostaci, praznine i preklapanja koji bi se mogli upotrijebiti za zlonamjerno upletanje u demokratske procese, među ostalim kada je riječ o:

      i. politikama, zakonodavnim prijedlozima i strukturama koji će se uspostaviti u okviru europskog štita za zaštitu demokracije i koji su već uspostavljeni u okviru akcijskog plana za europsku demokraciju kao i relevantnim instrumentima u okviru Strateškog kompasa, kao što je paket instrumenata EU-a protiv hibridnih prijetnji;

      ii. mogućnosti suradnje među agencijama Unije i nacionalnim tijelima u području pravosuđa i unutarnjih poslova, među ostalim u svrhu razmjene informacija, obavještajnih podataka i mehanizama ranog otkrivanja;

      iii. politikama i preporukama navedenima u izvješću od 30. listopada 2024. naslovljenom „Zajedno smo sigurniji – Jačanje europske civilne i vojne pripravnosti i spremnosti”;

      iv. politikama kojima se doprinosi demokratskim procesima Unije, demokratskoj otpornosti zahvaljujući informiranosti o situaciji, medijskoj i informacijskoj pismenosti, medijskom pluralizmu i neovisnom novinarstvu, promicanju građanskog angažmana, obrazovanju, kritičkom razmišljanju te osviještenosti i sudjelovanju građana;

      v. demokratskoj otpornosti na domaće hibridne prijetnje i napade te zlonamjerno upletanje;

      vi. upletanju upotrebom internetskih platformi, osobito na temelju dubinske evaluacije odgovornosti i učinaka koje vrlo velike internetske platforme imaju na demokraciju i demokratske procese u Uniji;

      vii. utjecaju upletanja na kritičnu infrastrukturu i strateške sektore, uključujući strana ulaganja i vlasništvo nad nekretninama koje se nalaze u Uniji;

      viii. hibridnim prijetnjama i napadima, a to su, među ostalim (no ne i isključivo): kibernetički napadi, među ostalim na vojne i nevojne ciljeve, tekstualni i audiovizualni sadržaj koji je izradio čovjek kao i sadržaj stvoren umjetnom inteligencijom i „uvjerljiv krivotvoreni sadržaj” koji se upotrebljava u svrhu vanjskog upletanja i dezinformiranja, upletanje u političke institucije, gospodarski utjecaj ili prisila, upletanje djelovanjem globalnih aktera u vidu vrbovanja elita, nacionalnih dijaspora, sveučilišta i kulturnih događanja, prikriveno financiranje političkih aktivnosti zlonamjernih vanjskih aktera i donatora, vanjske manipulacije informacijama i upletanja usmjereni na djelovanje Unije u inozemstvu te iskorištavanje umjetno stvorenih migracijskih tokova na temelju snažnije uloge državnih aktera

      ix. politikama kojima se osigurava visoka zajednička razina kibernetičke sigurnosti u cijeloj Uniji i otpornost na kibernetičke napade, ako su oni povezani s demokratskim procesima

      x. djelovanju zlonamjernih državnih i nedržavnih aktera, njihovu načinu rada i financiranju kao i fizičkim sabotažama koje poduzimaju

      xi. utjecaju upletanja na prava manjina i drugih diskriminiranih skupina

xii. odvraćanju, pripisivanju odgovornosti i kolektivnim protumjerama, uključujući sankcije

xiii. susjedstvu i globalnoj suradnji te multilateralizamu

xiv. upletanju aktera sa sjedištem u Uniji, do kojeg dolazi i u Uniji i u trećim zemljama

xv. politikama i mjerama usmjerenima na očuvanje poštenja i integriteta izbora te na jačanje demokratskih provjera i ravnoteža.

(b) u bliskoj suradnji s nadležnim stalnim odborima radi na prijedlozima o tome kako još u većoj mjeri ukloniti te nedostatke ne bi li se potaknula otpornost Unije na hibridne prijetnje i napade, uključujući vanjske manipulacije informacijama i upletanje, kao i o tome kako poboljšati pravni i institucijski okvir Unije;

(c) ocjenjuje aktivnosti Komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje u pogledu borbe protiv vanjske manipulacije informacijama i upletanja te hibridnih prijetnji i napada;

(d) bori se protiv informativnih kampanja i strateške komunikacije zlonamjernih trećih zemalja, uključujući one preko domaćih aktera i organizacija Unije, koje štete ciljevima Europske unije i koje su stvorene kako bi utjecale na javno mišljenje u Uniji;

(e) prema potrebi, prati provedbu izvješća posebnih odbora INGE 1 i INGE 2;

(f) doprinosi općoj otpornosti institucija na vanjsko upletanje, hibridne prijetnje, napade i dezinformacije;

(g) održava odnose s drugim institucijama i tijelima Unije, tijelima država članica, drugim međunarodnim organizacijama i međuparlamentarnim skupštinama, civilnim društvom te državnim i nedržavnim partnerima u relevantnim trećim zemljama kada je riječ o pitanjima u njegovoj nadležnosti kako bi se ojačalo djelovanje Unije usmjereno protiv hibridnih prijetnji i napada te unutarnjeg i vanjskog manipuliranja informacijama i upletanja; surađuje, u prvom redu, s državnim i nedržavnim partnerima u Ukrajini i Moldovi te s proeuropskim partnerima u Gruziji i sa zemljama zapadnog Balkana; suprotstavlja se izmanipuliranom diskursu iz Rusije, s obzirom na kritičnu i trajnu opasnost koju Rusija predstavlja za stabilnost i sigurnost u cijeloj Uniji;

2. odlučuje da sjednice posebnog odbora moraju biti zatvorene za javnost ako se održava saslušanje u vezi s dokazima povjerljive prirode, u slučaju svjedočenja koja uključuju osobne podatke, razmjena gledišta ili saslušanja nadležnih tijela o povjerljivim informacijama, uključujući znanstvene studije ili njihove dijelove kojima je odobren status povjerljivosti u skladu s člankom 63. Uredbe (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ([11]); nadalje, odlučuje da svjedoci i stručnjaci imaju pravo na davanje iskaza ili svjedočenje uz isključenje javnosti;

3. odlučuje da se popis osoba pozvanih na javne sjednice, popis nazočnih te zapisnik s tih sjednica javno objavljuju;

4. odlučuje da se povjerljivi dokumenti koje posebni odbor zaprimi ocjenjuju u skladu s postupkom iz članka 227. Poslovnika Parlamenta te odlučuje da se te informacije koriste isključivo u svrhu sastavljanja završnog izvješća Posebnog odbora;

5. odlučuje da se posebni odbor sastoji od 33 člana;

6. odlučuje da mandat posebnog odbora traje 12 mjeseci i da počinje teći od datuma njegove konstituirajuće sjednice;

7. odlučuje da posebni odbor Parlamentu može podnijeti izvješće na sredini razdoblja; odlučuje, dodatno, da posebni odbor Parlamentu mora najkasnije na plenarnoj sjednici u siječnju 2026. podnijeti završno izvješće koje je usmjereno na pitanja navedena u stavku 1. i koje sadržava činjenične nalaze i preporuke u pogledu mjera i inicijativa koje treba poduzeti, ne dovodeći pritom u pitanje nadležnosti stalnih odbora u skladu s Prilogom VI. Poslovniku Parlamenta. ističe da nadležni stalni odbori u svom radu moraju uzimati u obzir preporuke Posebnog odbora;

([11]) Uredba (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 79/117/EEZ i 91/414/EEZ (SL L 309, 24.11.2009., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj)